

27.11.2008

SAKON MUUNTORANGAISTUSJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

Asettaminen

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän selvittämään sakon muuntorangaistusjärjestelmän kehittämistä. Kyse on järjestelmän sekä menettelyllisestä että sisällöllisestä kehittämisestä. Sakon muuntorangaistuksen käyttöä on vähennetty viime vuosina useaan otteeseen. Monen osittaisuudistusten toteuttaminen edellyttää tässä vaiheessa järjestelmän kokonaistarkastelua sekä toteutettujen muutosten vaikutusten kartoittamista.

Toimikausi

1.12.2008 – 30.9.2009

Tausta

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2008 viimeisimmän lainsäädäntömuutoksen sakon muuntorangaistuksen käytön vähentämiseksi. Muutoksessa muuntokielto ulotettiin koskemaan kaikkia rangaistusmääräysmenettelyssä annettuja sakkoja sekä osaa uhkasakoista. Muutos tuli voimaan 1.10.2008. Hyväksyessään lain muutoksen eduskunta myös hyväksyi kolme lausumaa, joissa edellytetään:

- 1) poliisin sakotusohjeen uudistamista,
- 2) rikoksentekijän piittaamattoman asenteen huomioon ottamista rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelylainsäädännössä,
- 3) sakon muuntorangaistukselle vaihtoehtoisen yhdyskuntaseuraamuksen käyttöönoton selvittämistä sekä
- 4) sakon muuntokiellon vaikutusten selvittämistä ja arvioimista.

Tavoitteet

Työryhmän työn tavoitteena on selvittää sakon muuntorangaistusjärjestelmän toimivuus ja kehittämisedellytykset. Tässä tarkoituksessa selvitetään sakon muuntorangaistuksen käytön vähentämisedellytykset, muuntorangaistuksen määrittämismenettelyn yksinkertaistaminen, mahdollisuudet ottaa käyttöön sakon muuntorangaistukselle vaihtoehtoinen yhdyskuntaseuraamus sekä sakon muuntorangaistuksen ulkopuolelle jäävien henkilöiden elinolosuhteiden parantaminen.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on selvittää:

- 1) mahdollisuus rajata muuntorangaistusjärjestelmän käyttö vain tapauksiin, joissa maksukykyinen tuomittu tahallisesti tai tarkoituksellisesti jättää sakon maksamatta, eikä sitä myöskään onnistuta perimään ulosottoimin, tai joissa aidosti maksukyvyttömät henkilöt systemaattisesti tekevät sakkorikoksia. Tässä yhteydessä arvioidaan erityisesti, missä määrin niskurointi käytännössä on mahdollista ulosoton toimiessa yhä tehokkaammin ja miten mahdolliset niskurointitapaukset olisivat löydettävissä.
- 2) mahdollisuudet muuntorangaistuksen määräämismenettelyn sekä sakon maksamisjärjestelyjen yksinkertaistamiseksi. Nykyisin sakon muuntorangaistusmenettelyyn osallistuu usea viranomainen ja esimerkiksi muissa kuin rangaistusmääräyksakoissa tuomioistuimien käsittelyä asiaa kahdesti: tuomitessaan sakon ja muuntaessaan sen vankeudeksi.
- 3) mahdollisuus ottaa käyttöön nimenomaan sakkovangeille tarkoitettu yhdyskuntaseuraamus. Selvitys on tässä vaiheessa alustava ja pääosin käytössä olevia yhdyskuntaseuraamuksia kartoittava, koska yhdyskuntaseuraamusten kehittämistä koskeva laajapohjainen kokonaistarkastelu on käynnistymässä vuoden 2008 aikana. Kokonaistarkastelu vienee aikaa noin kaksi vuotta. Eduskunnan lausuman mukaisesti sakon muuntorangaistuksen vaihtoehdoksi mahdollisesti kaavailtavaa yhdyskuntaseuraamusta taikka muuta vaihtoehtoista seuraamusta koskevan ehdotuksen tulee olla hallituksen esityksenä valmis vuoden 2009 loppuun mennessä.
- 4) mahdollisuudet kohentaa sakon muuntorangaistusjärjestelmän ulkopuolelle jääneiden ja jäävien henkilöiden elinolosuhteita. Viimeaikaiset suunnitelmat ja toimenpiteet syrjäytyneiden henkilöiden asunnottomuuden vähentämiseksi kohdistuvat myös sakkovankijoukkoon. Asunnottomuusongelman lisäksi tulee pohdittavaksi heidän ohjaamisensa sosiaali- ja terveystoimen peruspalveluiden piiriin.

Edellä todettujen selvitysten perusteella työryhmän tulee tehdä ehdotus sakon muuntorangaistusjärjestelmän kehittämiseksi.

Organisointi

Sakon muuntorangaistusjärjestelmän kehittämistyötä varten asetetaan työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava.

puheenjohtaja:

oikeustieteen lisensiaatti Jan Törnqvist

jäsenet:

hallitussihteeri Petteri Katajisto, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto,
lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto,
neuvotteleva virkamies Kirsti Kuivajärvi, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto,
poliisiylitarkastaja Esko Ruokonen, sisäasiainministeriön poliisiosasto,
lääkintöneuvos Maria Vuorilehto, sosiaali- ja terveysministeriö,
käräjätuomari Wilhelm Norrman, Helsingin käräjäoikeus,

kihlakunnansyyttäjä Jaana Linna, Pirkanmaan syyttäjänvirasto,
apulaisjohtaja Heidi Meling, Etelä-Suomen aluevankila,
apulaisjohtaja Leena Silvennoinen, Oikeusrekisterikeskus ja
asianajaja Olli Etelämäki, Suomen Asianajajaliitto

Työryhmän pysyvät asiantuntijat, erityisesti toimeksiannon kohdan 4 osalta:
erityisasiantuntija Jaana Viemerö Suomen Kuntaliitosta sekä
pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelman ohjelmajohtaja Juha Kaakinen

Työryhmän sihteerit:
hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto ja
hallitussihteeri Juho Martikainen oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Kustannukset

Työryhmän menot maksetaan momentilta 2501011, projektinumero 10105.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Jarmo Littunen

Tiedoksi:

työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat ja sihteerit
oikeusministeriön osastot ja yksiköt
sisäasiainministeriö
sosiaali- ja terveysministeriö
Helsingin käräjäoikeus
Pirkanmaan syyttäjänvirasto
Etelä-Suomen aluevankila
Oikeusrekisterikeskus
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Kuntaliitto
Rikosseuraamusvirasto